

STEREOTIPI

SSKJ:

stereotíp - ustaljena ali pogosto ponavljajoča se oblika česa; to so z izkušnjami pridobljeni stereotipi; njegovo življenje je polno stereotipov/pisateljevi junaki v tem romanu so stereotipi neoriginalne, ponavljajoče se osebe; razprava o stereotipih v novinarskem jeziku v določenih okoliščinah ponavljajočih se izrazih, frazah/govoriti v stereotipih

Kaj so stereotipi?

- so ustaljena prepričanja o ljudeh ali o skupinah ljudi (“predalčakanje” ljudi)
- nastanejo iz površnih ali nepreverjenih informacij, ki jih dobimo iz okolja in jim verjamemo
- pogosto so tudi opravičilo za diskriminatorno obnašanje

PRIMERI:

- deklice so pridne; Gorenjci so skopušni, Slovenci so pridni,
- pod besedo upokojenec si pogosto predstavljamo le tisto, kar stereotipno pripisujemo upokojencem - to je nekdo, ki ni več poklicno in strokovno dejaven, ni več na tekočem s sodobnimi dogajanjem, ni več del našega sveta, se slabše uči in slabše razmišlja in pripada preteklosti. itd.

- stereotipi nastanejo zaradi poenostavljanja, pretiravanja, posploševanja
- stereotipi so prepričanja, ki jih lahko spremenimo, če se na njih navadimo oz. se o njih učimo

- ne izražajo vedno nekaj negativnega.
- v literaturi so stereotipi vedno predvidljiva situacija (npr. “hudič” se vedno pojavlja v rdečem ima roge in vile).

Kako nastajajo stereotipi?

- so posledica lastnih doživetij in prevladujočega mnenja v našem okolju in se utrjujejo z rabo;
- so trdovratni in nastajajo zmeraj novi; so cokla v osebnem življenju in v življenju skupnosti, po drugi strani pa so tudi nekaj dobrega,
- dr. Sandi Sitar, Univerza za tretje življenjsko obdobje: “Brez stereotipov bi bilo težko, ker bi morali sleherni dan in v sleherni situaciji ob slehernem človeku zmeraj znova razmišljati in se odločati, kaj je prav in kaj ni, kaj je dobro in kaj slabo, kaj pravično in kaj nepravično ...«
- Iz stereotipov se lahko razvijejo **predsodki**

Predsodki

SSKJ:

predsódek - negativen, odklonilen odnos do koga ali česa, neodvisen od izkustva: to je le predsodek; imeti najrazličnejše predsodke; niso bili obremenjeni s predsodki / ekspr. otresel, znebil se je vseh predsodkov / ideološki, moralni predsodek; zaradi rasnih predsodkov ga je sovražil; iz verskih predsodkov živine ne koljejo / brez predsodkov je govorila o problemih

- so sodbe, ki jih izrečemo o drugem človeku/skupini ne da bi ga/jih sploh poznali
- žrtev je lahko katerakoli skupina ali posameznik (predsodki do debelih, duševno bolnih, telesno prizadetih...)
- takšnih neupravičenih in nepreverjenih sodb se težko znebimo (pridobimo jih v procesu socializacije) in največkrat se sploh ne potrudimo, da bi se prepričali, če so sploh resnične

Je med stereotipom in predsodkom razlika?

- Predsodek zmeraj zavzema sovražno stališče do objekta
- Stereotip ni nujno negativen, temelji na napačni zaznavi o objektu in o njem ustvarja neresnično, lažno podobo.
- Stereotipe je sicer težko, a vendarle mogoče omiliti, predsodke pa skoraj nemogoče
- Zaradi preprostosti se med ljudmi zelo hitro razširijo. Iz okolja sprejemamo stališča, norme, vrednote - brez premisleka, ne da bi se posebej poglobljali ali preiščevali.
- Stereotipe uporabljamo, da lažje in hitreje ocenimo situacijo in ravnamo v skladu z njo
- Stereotipi pa začno izginjati, ko pridemo resnično v stik s posameznim starejšim človekom.

Posledice stereotipov in predsodkov

- Diskriminacija (uveljavljanje predsodkov v resničnem življenju, ko je neka skupina ljudi ožigosana za drugačne in jih zato ostali ne sprejemajo)
- Ksenofobija (gre torej za primer, ko zaradi lastnega strahu zavračamo npr. begunce)
- Rasizem (gre za poniževanje ljudi glede na barvo kože; najbolj znan primer je, ko so belci v preteklosti zaslužnjevali temnopolte prebivalce, ker so jih imeli za manjvredne)

Viri

- <http://www.delo.si/zgodbe/sobotnapriloga/steretipi-so-za-to-da-nam-ni-treba-nenehno-razmisljati-s-svojo-glavo.html>
- <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>
- http://webs.schule.at/website/Stereotypes/index_slo.htm
- Državlјanska in domovinska vzgoja ter etika, učbenik za 7. razred osnovne šole, Mladinska knjiga 2010